

CRNA GORA
SKUPŠTINA
Odbor za ljudska prava i slobode
Broj: 00-72/23-62/2
EPA 91 XXVIII
Podgorica, 13. decembar 2023. godine

SKUPŠTINI CRNE GORE

PODGORICA

Na osnovu čl. 69 i 162 Poslovnika Skupštine Crne Gore Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore sa Druge sjednice, održane 13. decembra 2023. godine podnosi Skupštini

IZVJEŠTAJ O RAZMATRANJU GODIŠNJEG IZVJEŠTAJA O RADU NACIONALNOG MEHANIZMA ZA PREVENCIJU TORTURE ZA 2022. GODINU

Odbor za ljudska prava i slobode na Drugoj sjednici, održanoj 13. decembra 2023. godine, kao nadležni odbor, razmotrio je Godišnji izvještaj o radu Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2022. godinu, koji je, u skladu sa članom 48 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore („Službeni list Crne Gore“, br. 42/11 i 32/14) i Zakonom o potvrđivanju Opcionog protokola uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupaka („Službeni list Crne Gore“-Međunarodni ugovori, broj 9/08), Skupštini Crne Gore podnio Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

U uvodnim napomenama zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore informisala je:

- da u Godišnjem izvještaju prate metodologiju Ujedinjenih nacija i Opcioni protokol uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupaka;
- da dinamika ispunjavanja preporuka nije na zadovoljavajućem nivou, zbog čega se iste ponavljaju iz godine u godinu;
- da je sveobuhvatna funkcija Zaštitnika dvojaka, jer on postupa prema pritužbama u svom reaktivnom mandatu i postupa kao Nacionalni mehanizam za prevenciju torture, te obilazi svako mjesto na kojem se nalaze lica lišena slobode, sačinjava godišnji izvještaj i daje preporuke za postupanje;
- da je Zaštitnik kao Nacionalni mehanizam za prevenciju torture pratio poštovanje prava građana koji pristupaju prostorijama Uprave policije radi davanja obavještenja u svojstvu građana;
- da većina organizacionih jedinica u dežurnoj službi posjeduje evidenciju lica koja pristupaju po pozivu, ali ta evidencija ne sadrži sve relevantne podatke koji su usvojeni kao evropski standard;
- da je važno da građanin bude snabdjeven svim garancijama prilikom pristupanja odjeljenjima bezbjednosti, a naročito pretpostavkom nevinosti;
- da audio i/ili video snimanje u prostorijama za saslušanje omogućava dvostruku garanciju, jednu za građane, a drugu za službenike policije, ali da preporuka da se obezbijede prostorije za saslušanje i njihovo opremanje opremom za audio i/ili video snimanje nije ispunjena;
- da Zaštitnik kao NPM primjećuje da u mnogim odjeljenjima bezbjednosti postoji manjak policijskih službenika u dežurnoj službi (u pojedinim bude samo jedan u dežurnoj službi), što može imati negativan uticaj na poštovanje prava lica lišenih slobode i zadržanih lica;

- da policijski službenik treba da bude dobro motivisan i plaćen, a prostorije u kojima se lica zadržavaju treba da ispunjavaju određene standarde;
- da se u poboljšanje materijalnih uslova u odjeljenjima bezbjednosti u Crnoj Gori najmanje ulaže;
- da Zaštitnik ukazuje da su prostorije za zadržavanje u Odjeljenju bezbjednosti Bijelo Polje najneuslovnije prostorije od svih organizacionih jedinica Uprave policije, zbog čega je Zaštitnik dao preporuku da se stave van upotrebe dok se u potpunosti ne renoviraju i adaptiraju u skladu sa standardima;
- da je tim NPM-a izvršio uvid u više dopisa kojima su se nadležni iz Odjeljenja bezbjednosti Bijelo Polje obraćali povodom renoviranja prostorija za zadržavanje, dok je neke od njih i izuzeo. I pored toga što su nadležni u ovom Odjeljenju bezbjednosti preduzeli sve da prostorije budu renovirane u smislu obraćanja nadležnim službama u Upravi policije, Ministarstvu unutrašnjih poslova i Upravi za katastar i državnu imovinu, kao i pisanja više urgencija radi rješavanja tog zadatka, od strane nadležnih ništa nije preduzeto;
- da je i načelnik Odjeljenja bezbjednosti Plav nekoliko puta slao dopise Upravi policije, tražeći da se postupi po preporukama Zaštitnika, ali do danas nije ništa urađeno, uz obrazloženje da nema dovoljno finansijskih sredstava za adaptaciju;
- da u Odjeljenju bezbjednosti Budva postoje problemi vezani za nedostatak goriva, papira, štampača, sijalica, baterija za radio vezu, kao i za materijalne uslove u kojima zaposleni rade;
- da se u Odjeljenju bezbjednosti Danilovgrad broj zaposlenih policijskih službenika smanjio sa preko 100 na 37, zbog čega je izražena bojazan kako će se ovo pitanje riješiti;
- da Odjeljenje bezbjednosti u Tuzima ima 19 policijskih službenika, a samo jedno patrolno vozilo;
- da je Zaštitnik 2022. godine, uz podršku UNHCR-a, objavio Analizu postupanja državnih organa u odnosu na tražioce međunarodne zaštite u Crnoj Gori koja je pokazala da su generalno na graničnim prelazima materijalni uslovi veoma loši i nezadovoljavajući - loša je situacija u Ranči, Šćepan Polju, Dobrakovu, Grnčaru, Dračenovcu, Sukobinu i Božaju;
- kada je u pitanju Uprava za izvršenje krivičnih sankcija, materijalni uslovi za boravak osuđenih lica su različiti i neophodno je kontinuirano raditi na njihovom unapređenju;
- da treba posvetiti pažnju preporukama koje se tiču pojačane zdravstvene njege;
- da je Sektor za tretman, uz ekspertsku pomoć Savjeta Evrope, kreirao devet posebnih programa tretmana koji imaju za cilj uspješniju resocijalizaciju i kvalitetnije strukturisanje vremena lica koja borave u zatvoru i trebalo bi da se sprovedu periodično;
- da je neophodno raditi na motivaciji zatvorenika da aktivno učestvuju u programima tretmana;
- da je i ovog puta neophodno skrenuti pažnju na stanje u Specijalnoj psihijatrijskoj bolnici u Dobroti, jer Zaštitnik kao NPM smatra da je važno sistemski raditi na rješavanju problema tzv. „socijalnih pacijenata“ u smislu njihovog adekvatnog zbrinjavanja;
- da su uslovi za smještaj različiti, a u liječenju psihijatrijskih pacijenata potrebno je uložiti napor ka većoj zastupljenosti radno – okupacionih aktivnosti i
- da je na nivou države neophodno hitno rješavati problem nedostajućih kapaciteta za hospitalizaciju maloljetnika.

Nakon uvodnih napomena predstavnice predlagača i rasprave u kojoj su učestvovali poslanici i predstavnici institucija koji su dali osvrt na nalaze, konstatacije i ocjene stanja sadržane u Godišnjem izvještaju o radu Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2022. godinu i informisali o aktivnostima koje preduzimaju na realizaciji preporuka Zaštitnika, Odbor je jednoglasno (sa osam glasova "za") podržao Godišnji izvještaj o radu Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2022. godinu i odlučio da predloži Skupštini da, saglasno članu 162 stav 2 Poslovnika Skupštine, donese sledeći

ZAKLJUČAK

1. Prihvata se Godišnji izvještaj o radu Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2022. godinu.
2. Skupština Crne Gore podržava preporuke Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore upućene: Ministarstvu unutrašnjih poslova, Upravi policije, odnosno pojedinim centrima i odjeljenjima bezbjednosti, Upravi za izvršenje krivičnih sankcija, Odjeljenju za psihijatriju Opšte bolnice u Nikšiću, Odjeljenju za psihijatriju Opšte bolnice u Bijelom Polju, Specijalnoj bolnici za psihijatriju u Dobroti, Fondu za zdravstveno osiguranje, Ministarstvu zdravlja, Ministarstvu rada i socijalnog staranja, ustanovama socijalne zaštite domskog tipa : JU Centar „Ljubović“, JU Zavod „Komanski most“, te domovima za stare „Bijelo Polje“, „Pljevlja“ i „Grabovac“ u Risnu.
3. Skupština pozdravlja kontinuirano prikazivanje stepena ispunjenosti preporuka Zaštitnika sadržanih u prethodnim izvještajima Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture.
4. Skupština konstatuje da su predstavnici institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, kao Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture, tokom 2022. godine, u skladu sa metodologijom i dobro ustanovljenom praksom koja je unaprijeđena preuzimanjen najnovijih međunarodnih standarda i praksi, što je prepoznato i u Izvještaju Evropske komisije o Crnoj Gori za 2023. godinu, realizovali 40 obilazaka i sačinili 31 izvještaj u kojima su institucijama i nadležnim ministarstvima dali 81 preporuku, od kojih je 39 realizovano.
5. Skupštinu zabrinjava informacija da je od 91 preporuke čak 79 ponovljeno iz prethodnog perioda, što ukazuje na nezadovoljavajuću dinamiku realizacije preporuka od strane nadležnih institucija. Stoga, Skupština još jednom poziva nadležne subjekte da ulože dodatne napore u implementaciji nerealizovanih preporuka.
6. Skupština je saglasna sa ocjenama Zaštitnika da vođenje potpunih i blagovremenih evidencija predstavlja dobru praksu kada je u pitanju poštovanje procesnih prava lica koja pristupaju u prostorije Uprave policije radi davanja obavještenja u svojstvu građanina, jer i Evropski komitet za prevenciju torture smatra važnim da se svako lice koje je dovedeno ili pozvano u policijsku ustanovu u cilju prikupljanja informacija o krivičnom djelu uvijek propisno evidentira. Kada je u pitanju upoznavanje lica lišenih slobode sa njihovim pravima u prvim momentima lišenja slobode, a to su prije svega pravo na branioca, pravo na ljekarski pregled i pravo na telefonski poziv, Skupština je saglasna sa preporukom Zaštitnika da je neophodno da službenici sačinjavaju poseban akt o tome da je lice zaista upoznato sa svojim pravima, što bi bio formalni dokaz da je upoznato sa pravima i da ih je eventualno iskoristilo.

7. Skupština poziva Upravu policije da uloži dodatni napor na unapređenju položaja privedenih i zadržanih lica, kao i na poboljšanju postupanja policijskih službenika pri primjeni drugih policijskih ovlaštenja što se prvenstveno odnosi na obezbjeđivanje posebnih prostorija za saslušanje i njihovo opremanje tehnikom za audio i/ili video snimanje, jer postojanje tih prostorija predstavlja jedan vid preventivnog postupanja i značajnu mjeru zaštite lica lišenih slobode od eventualnog nedozvoljenog postupanja policijskih službenika, ali i zaštitu samih službenika u situacijama kada treba da se brane od mogućih neutemeljenih i neosnovanih optužbi.
8. Imajući u vidu da u mnogim odjeljenjima bezbjednosti postoji manjak policijskih službenika u dežurnoj službi, što može imati negativan uticaj na poštovanje prava lica lišenih slobode i zadržanih lica, Skupština poziva Upravu policije da u predstojećem periodu radi na snaženju svojih kapaciteta u dežurnim službama.
9. Skupština konstatuje da i dalje dimenzije pojedinih prostorija za zadržavanje nijesu u skladu sa standardom Evropskog komiteta za prevenciju torture kojim je propisana minimalna površina od četiri metra kvadratna po pritvorenom licu, ali treba imati u vidu da su za izgradnju novih, odnosno adaptaciju postojećih prostorija potrebna i značajna finansijska sredstva zbog čega nije došlo do realizacije dijela datih preporuka, kao i činjenicu da u Crnoj Gori ne postoji nijedan objekat koji je namjenski izgrađen za obavljanje policijskih poslova.
10. Skupština je upoznata da Uprava za izvršenje krivičnih sankcija u kontinuitetu preduzima aktivnosti na unapređenju uslova za smještaj lica lišenih slobode, ali i zaposlenih koji rade u toj Ustanovi i u tom cilju trenutno se realizuje više kapitalnih projekata, među kojima je i izgradnja četiri objekta u kompleksu Uprave za izvršenje krivičnih sankcija: Specijalne bolnice, Multifunkcionalnog objekta, Zatvora otvorenog tipa i nove Prijavnice od marta 2023. godine. Takođe, započeta je izgradnja posebnog objekta za potrebe sektora za zdravstvenu zaštitu čija vrijednost će biti između 130.000 i 150.000 eura.
11. Imajući u vidu da je Sektor za tretman Uprave za izvršenje krivičnih sankcija, uz ekspertsku pomoć Savjeta Evrope, kreirao devet posebnih programa tretmana koji imaju za cilj uspješniju resocijalizaciju i kvalitetnije strukturisanje vremena lica koja borave u zatvoru, Skupština ocjenjuje da je potrebno više raditi na motivaciji zatvorenika da aktivno učestvuju u programima tretmana. Stoga, Skupština pozdravlja aktivnosti Uprave za izvršenje krivičnih sankcija preduzete na sprovođenju radno-okupacione terapije za lica lišena slobode, kao i potpisivanje memoranduma o saradnji Uprave za izvršenje krivičnih sankcija sa opštinom Danilovgrad i sa jednom privatnom firmom, u okviru čega se radno angažuju lica lišena slobode.
12. Skupštinu Crne Gore zabrinjava informacija da i pored više Zaključaka Skupštine Crne Gore donesenih povodom razmatranja prethodnih godišnjih izvještaja Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture i preporuka Zaštitnika upućenih Ministarstvu zdravlja, Ministarstvu pravde, Ministarstvu rada i socijalnog staranja i Specijalnoj bolnici za psihijatriju još uvijek nije riješen problem „socijalnih pacijenata“ što utiče na preopterećenost Bolnice. Skupština je saglasna sa zaključkom Zaštitnika da je na nivou države neophodno hitno rješavati problem nedostajućih kapaciteta za hospitalizaciju maloljetnika.
13. Skupština zahtijeva od Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore da prilikom sačinjavanja i podnošenja Godišnjeg izvještaja Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2023. godinu prikaže u kom stepenu su ispoštovane preporuke Zaštitnika sadržane u Godišnjem izvještaju Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2022. godinu i preostale nerealizovane preporuke iz prethodnih godišnjih izvještaja.

14. Skupština Crne Gore će preko nadležnog Odbora za ljudska prava i slobode, u okviru kontrolne i nadzorne uloge, pratiti realizaciju preporuka Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore upućenih nadležnim organima, sadržanih u Godišnjem izvještaju o radu Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2022. godinu, kao i realizaciju ovog Zaključka.
15. Skupština Crne Gore će Zaključak dostaviti Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Ministarstvu pravde, Ministarstvu unutrašnjih poslova, Ministarstvu zdravlja, Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Ministarstvu evropskih poslova, Upravi za izvršenje krivičnih sankcija, Upravi policije, Delegaciji Skupštine Crne Gore u Parlamentarnoj skupštini Savjeta Evrope i Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori.

Za izvjestioca Odbora na sjednici Skupštine određen je poslanik Armen Šehović, član Odbora.

PREDSJEDNIK ODBORA
Jovan Jole Vučurović

